

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA**

Evidenčné číslo: 101007/B/2019/ 36097107979431940

**POSTAVENIE BANKOVÉHO SEKTORA V
EKONOMIKE**

Bakalárska práca

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA**

**POSTAVENIE BANKOVÉHO SEKTORA V
EKONOMIKE**

Bakalárska práca

Študijný program:	Financie, bankovníctvo a investovanie
Študijný odbor:	3.3.6. financie, bankovníctvo a investovanie
Školiace pracovisko:	Katedra bankovníctva a medzinárodných financií
Vedúci záverečnej práce:	Ing. Šturc Boris CSc.

ABSTRAKT

Cieľom záverečnej práce je poukázať na súčasnú realitu fungovania procesov regulácie bankového sektora, jeho štrukturálnom usporiadaní a poukázať na odlišnosti jeho fungovania na vybraných krajinách. Ďalej si za cieľ stavia vymedziť postavenie bánk v bankovom sektore a na základe empirického testu skúmať a potvrdiť alebo vyvrátiť predkladané hypotézy o jeho mieste v ekonomike. V teoretickej časti sa zo začiatku zaoberáme zhodnotením nedávnej situácie slovenského bankovníctva s cieľom práve na ňom poukázať na rozličné aspekty, pre ktoré je nutné aby bankový sektor ako taký podliehal prísnejšej regulácii v porovnaní s inými odvetvami. V teoretickej časti vymedzíme aj základné pojmy pre stručné oboznámenie sa s problematikou. V druhej časti práce sa venujeme interpretácii výsledkov empirického pokusu a opisom bankových sektorov dvoch krajín a to Nemecka a Veľkej Británie. Potom na základe zozbieraných údajov identifikujeme v čom sa jednotlivé systémy vybraných krajín líšia a vo výsledku zhodnotíme, ktorý systém je vhodnejší pre danú ekonomiku. Splnenie stanovených cieľov sme dosiahli na základe potvrdenia nezlúčiteľnosti dvoch vytýčených teorém s uskutočneným pokusom a porovnaním tvorby peňazí a úverovania ekonomiky na základe cieleného usmerňovania kapitálu, čo má na výsledok rast reálneho HDP a predchádza vzniku bublín na trhu aktív. Význam či už zistených alebo len opätovne potvrdených zistení by mal byť pre to podnetom pre hlbšie skúmanie problematiky a zostrenie dohľadu nad oligopolným postavením vedúcich bánk a prehlbujúcej sa koncentracii celého systému v rukách jednotlivcov.

Kľúčové slová: Regulácia, Monetárna politika, Centrálna Banka, Finančný sprostredkovateľ, Tvorba peňazí

ABSTRACT

Đurina, Pavol: *Role of banking in the economy*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy; Department of Banking and International Finance. – Adviser: Ing. Šturc Boris CSc. – Bratislava: NHF, EU, 2019, 37 pages

The aim of the final thesis is to point out the current reality of functioning processes of banking sector regulation, its structural organization and pointing out differences of processes in chosen countries. The next goal is to define the role of banks in banking sector and based on the empirical study examine and confirm or disprove submitted hypotheses of its role. At the beginning of theoretical part we are dealing with the recent situation of Slovak banking and just on him present the various aspects of why it is necessary for the banking sector to be regulated more closely than the other industrial sectors. In theoretical part we will also define numerous basic terms for the brief understanding of the issue. In the second part of the thesis we focus on the interpretation of the results from concluded empiric test and describing the banking sectors of two countries – Germany and Great Britain. Afterwards based on the collected data we identify the differences of the chosen countries and consider which one of the two system is more beneficial for its economy. Fulfilment of the given goals was reached by confirming the incompatibility of the two first theories and the results of the empirical test. The importance of the findings or just the confirmation of the previous ones should be an impulse for the more thorough research and contesting the reality of the ruling banking oligopoly and overreaching concentration setting the power over the whole system in the hands of few individuals.

Key words: Regulation, Monetary policy, Central bank, Financial Intermediator. Money creation

OBSAH

Úvod	8
1. Súčasný stav riešenej problematiky doma a zahraničí.....	10
1.1 Vymedzenie základných pojmov.....	11
1.1.1 Centrálna banka	11
1.1.2 Komerčná banka.....	13
1.1.3 Štruktúra bankového systému	15
1.1.4 Regulácia bankového systému.....	15
1.1.5 Monetárna politika	16
2. Cieľ práce a metodika práce.....	18
3. Výsledky práce a diskusia	19
3.1 Skúmanie predložených teorém	19
3.2 Tri základné teórie funkcie bankového sektora v ekonomike	19
3.2.1 Banka ako finančný sprostredkovateľ.....	19
3.2.2 Banka ako držiteľ čiastkových rezerv	19
3.2.3 Banka ako tvorca nových peňazí.....	19
3.2.4 Financial intermediary – Banka ako finančný sprostredkovateľ	21
3.2.5 Traditional reserve theory – Banka ako poskytovateľ rezerv	21
3.2.6 Credit creation theory – Banka a ko tvorca peňazí na trhu	21
3.3 Implikácie pre vládnu politiku	22
3.4 Implikácie pre bankovú reguláciu	23
3.5 Monetárna reforma	23
3.6 Veľká Británia	25
3.7 Nemecko	28
3.7.1 Deutsche Bundesbank.....	28
3.7.2 Komerčné bankovníctvo.....	29
3.8 Porovnanie štrukturálne odlišných bankových systémov Nemecka a Veľkej Británie	31
3.8.1 Počet bánk v Nemecku a Veľkej Británii	31
3.8.2 5 najväčších bánk a ich podiel na celkovom bankovom trhu.....	31
3.8.3 Klasifikácia úverov podľa účelu použitia v Nemecku a Veľkej Británii	33
Záver.....	35

Úvod

Základná filozofia bankovej regulácie a dohľadu sa presúva od zisťovania nedostatkov a riešení prípadných nedostatkov k prevencii. Taktiež sa zameriava na transparentnosť vlastníckej štruktúry regulovaných subjektov a ich činnosti.¹

Medzinárodný finančný systém a predovšetkým bankový sektor sa v súčasnosti potýka s problémami, ktoré na ňom zanechali predchádzajúce desaťročia zlej správy, milného nastavenia systému a problematickej regulácie, ktorá sa neprirodzene snažila zasahovať do jeho fungovania a prichádzala s riešeniami, ktoré naďalej prehlbujú zlé zdravie systému ako celku a zameriavajú sa na príznaky nefunkčnosti systému miesto liečenia príčiny jeho problémov.

Nevyrovnanej bilancii štátnych rozpočtov, ktoré naďalej tlačia celosvetový astronomický dlh (v čase písania práce) do výšky 273 triliónov dolárov napomáha aj fakt, akým spôsobom vznikajú nové peniaze v ekonomike a do akej miery odrážajú jej reálny rast.

Služby finančného sektoru celosvetovo boli, aj naďalej zostanú subjektom, silne regulovaným verejnou autoritou a dohľadom, vzhľadom na ich významnú funkciu pre hladké fungovanie biznisu a kľúčovú rolu, ktorú zohráva pre výkonnosť ekonomiky a možnosťou prípadných podvodov a korupcie.

Avšak pravdou ostáva, že aj malé zmeny v regulácii bankového sektora môžu viesť v veľkom otrasom finančného systému. Spravidla platí, že čím viac sa banky sťažujú na aktuálne regulatívne obmedzenia, tým lepšiu prácu vo svojich funkciách odvádzajú centrálny bankári.

Pri rozprave o bankovom či finančnom sektore je problematické určiť jeho pridanú hodnotu pre danú ekonomiku, teda podiel na domácom HDP. Poznáme spravidla tri spôsoby merania hrubého domáceho produktu a tými sú výrobná metóda, výdavková metóda a dôchodková metóda. Zjednodušene by sa dalo povedať, že je to hodnota národného účtovníctva plus cena pridanej hodnoty na jednotlivých úrovniach spotreby a procese produkcie statkov. No pri bankovom sektore sa reálne nedá numericky určiť jeho pridaná hodnota a tak sa pomocou štatistických metód jednoducho odhadne, pridá sa k HDP a označíme ju HDP za finančný sektor.

¹ Revenda, Z.: Centrální bankovníctví, Praha, Management Press, 2011, str. 120

Ekonomike sa darí, inflácia je nízka, zamedzuje sa hospodárskym cyklom vtedy, keď tvorba bankového kreditu smeruje do tvorby kapitálu, implementácie nových technológií a prijímatelia pôžičiek sú schopní svoje záväzky splácať – produkčné účely. Keď banky tvoria kredit pre spotrebu, nastáva stav kedy sa zvýši množstvo peňazí, a dopyt po statkoch rastie ale ich počet ostáva nezmenený tzv. consumer price inflation. Zvyšuje sa kúpyschopnosť určitej skupiny spotrebiteľov nad existujúcim množstvom služieb a tovarov. Z toho vyplýva, že požičiavanie peňazí by malo byť kategorizované.

Na tom kolabuje teória o funkcií bánk ako finančných sprostredkovateľov a poukazuje na to, čím v skutočnosti sú, teda tvorcami peňazí a tým dávajú za vznik asset boomom. A to v prípade, keď sa bankový kredit (úver) tvorí za účelom na požičiavanie pre finančné transakcie. Nastáva „game of musical chairs“, stoličkový tanec. Kým hrá muzika, všetci sú nútení tancovať. Cena aktív stúpa zároveň s ponukou peňazí, až do bodu, kým sú účastníci neschopní splácať svoje záväzky a systém sa kolabuje.

1. Súčasný stav riešenej problematiky doma a zahraničí

Banková regulácia má síce priamy dopad iba na bankové inštitúcie, no napriek tomu nepriamo zasahuje aj do ostatných častí ekonomiky. Na posúdenie dopadov bankovej regulácie na slovenskú ekonomiku sa môžeme bližšie pozrieť na dopad na verejné financie. Právnomu vymedzeniu, podľa ktorého sa spravuje systém regulácie a bankového dohľadu sa budeme venovať ďalej v teoretickej časti no na úvod si zhrnieme pár faktov z krátkej histórie fungovania bankového sektora v Slovenskej republike.

Banková regulácia má najvýraznejší vplyv na verejné financie ak zlyhá natoľko, že musí dôjsť k poskytnutiu pomoci z verejných zdrojov. Táto situácia nastala na Slovensku na prelome tisícročia. Zlé úvery z troch štátnych bank v nominálnej hodnote 128,7 mld. Sk boli presunuté na správcovské spoločnosti vlastnené štátom Slovenskú konsolidačnú a Konsolidačnú banku. Okrem toho muselo Slovensko znášať aj ďalšie náklady, napríklad náklady na špeciálne reštrukturalizačné dlhopisy. Reštrukturalizácia bankového sektora výrazným spôsobom ovplyvnila verejné financie, keďže pre porovnanie príjmy štátneho rozpočtu v roku 2000 boli približne 178 mld. Sk. Priamym dôsledkom týchto nákladov bolo výrazné navýšenie deficitu verejných financií, ktorý v roku 2000 dosiahol najvyššiu úroveň za celú históriu Slovenskej republiky a taktiež značný nárast verejného dlhu. Priame rozpočtové výdavky SR na reštrukturalizáciu dosiahli 14 % HDP. Na základe všetkých týchto skutočností je očividné, že zlyhanie bankovej regulácie zásadným spôsobom negatívne ovplyvňuje verejné financie. Avšak existujú aj bankové regulácie, ktoré majú pozitívny dopad na verejné financie. Jedným príkladom je aj bankový odvod, ktorý bol zavedený v roku 2012. Banky a pobočky zahraničných bánk vďaka bankovému odvodu zaplatili každý rok do štátneho rozpočtu dodatočne desiatky miliónov eur. Tieto prostriedky výrazne pomohli verejným financiám, keďže bez dodatočných príjmov z bankového odvodu by deficit verejných financií v roku 2014 presiahol 3 % HDP a Slovensko by tak zostalo v procedúre nadmerného deficitu. Bankový odvod bol síce pozitívny pre verejné financie, ale značne negatívny pre samotné banky a pobočky zahraničných bánk, ktorým vďaka nemu stúpila efektívna daňová sadzba napríklad v roku 2012 z 19 % na 36 % a na rozdiel od dane z príjmu bankový odvod museli zaplatiť aj banky, ktoré skončili v strate. Z medzinárodného porovnania vyšiel slovenský bankový odvod ako najvyšší v rámci celej EÚ. Bankový odvod výrazne znížil ziskovosť slovenského bankového sektora, čo prirodzene môže viesť k poklesu stability celého odvetvia. Ide o značne kontroverznú bankovú reguláciu, ktorá síce pomohla verejným

financiám, ale uškodila samotnému bankovému sektoru. Ukázalo sa, že dopady bankovej regulácie sa prejavili na verejných financiách pozitívnym aj negatívnym spôsobom.

V USA je súčasný systém regulácie a dohľadu nad bankami veľmi komplexný. Režim regulácie, pod ktorý budú spadať jednotlivé depozitárne inštitúcie závisí na mnohých faktoroch vrátane ich zakladateľskej listiny, statusu o ich poistený vkladov a statusu im udelenom Federálnym rezervným systémom. Na federálnej úrovni je nad komerčnými banky vykonávaná regulácia a dohľad tromi agentúrami v závislosti od ich výberu zakladateľskej listiny a ich aktivít – US department of treasury's office of the Controller of the Currency (OCC), the Board of Governors of the Federal Reserve System (Federal Reserve), a Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC).²

Nič z toho však nezabránilo rozpútaniu najväčšej finančnej krízy od dôb recesie z 30-tych rokov.

1.1 Vymedzenie základných pojmov

1.1.1 Centrálna banka

Významným medzníkom na ceste vývoja bankovníctva je vznik centrálnych bánk, pretože niektoré pôvodné dôvody zakladania centrálnych bánk sa nám z pohľadu súčasnosti nemusia zdať ako ekonomicky oprávnené, neskorší vývoj viedol k ospravedlneniu existencie týchto bánk a k narastaniu ich významu v každej vyspelej ekonomike.

V súčasnosti sú centrálné banky v trhovách ekonomikách inštitúciami, ktoré majú svoje nezastúpiteľné miesto v oblastiach menovej politiky a regulácie bankového systému danej ekonomiky.

Centrálna banka sa prostredníctvom regulácie menovej bázy, menových agregátov, úrokových sadzieb, poprípade menového kurzu snaží plniť stanovené ciele, medzi ktoré patria predovšetkým podpora stability cenovej hladiny.

Centrálna banka vedie účty ostatným bankám v danej krajine, prijíma od nich vklady, poskytuje im úvery a uskutočňuje vo vzťahu k nim a vzájomne medzi nimi platobné, zúčtovacie a niektoré iné operácie.

² BOSH, R. H., BANKING REGULATION, JURISDICTIONAL COMPARISONS, 2012, DOSTUPNÉ NA :
[HTTPS://BOOKS.GOOGLE.SK/BOOKS?ID=N4HWR28GFYEC&PG=PA379&DQ=BANKING+REGULATION&HL=sk&SA=X&VED=0AHUKEWJ9T5IF79FIaHVH_AQKHT7rBFIQ6AEINJAC#v=ONEPAGE&Q=BANKING%20REGULATION&F=FALSE](https://books.google.sk/books?ID=N4HWR28GFYEC&PG=PA379&DQ=BANKING+REGULATION&HL=sk&SA=X&VED=0AHUKEWJ9T5IF79FIaHVH_AQKHT7rBFIQ6AEINJAC#v=ONEPAGE&Q=BANKING%20REGULATION&F=FALSE)

Vklady bánk v centrálnej banke sú v zásade trojitého druhu. Jednak ide o povinné vklady v podobe tzv. povinných minimálnych rezerv, ďalej o prostriedky ukladané za účelom umožniť platobné a zúčtovacie operácie uskutočňované centrálnou bankou a nakoniec o ďalšie „dobrovoľné“ vklady, resp. rezervy. Okrem týchto vkladov majú ďalej banky hotovostné rezervy vo vlastných pokladniciach.³

Nezávislosť centrálnej banky sa skladá z týchto zložiek:

- Inštitucionálna nezávislosť – predstavuje samostatnosť centrálnej banky pri rozhodovaní o menovej politike, členovia vrcholných orgánov nesmú požadovať ani prijímať inštrukcie od orgánov mimo centrálnej banky (napr. vláda, komisia, parlament),
- Funkčná nezávislosť – je vyjadrená reálnosťou cieľov, to znamená. Že centrálna banka by si mala stanoviť uskutočniteľné ciele vo svojej menovej politike,
- Finančná nezávislosť – znamená, že centrálna banka hospodári s vlastnými finančnými prostriedkami, má vlastný rozpočet a nie je príjmom peňazí od iných strán, čo by mohlo determinovať kvalitu a preferenciu jej rozhodnutí,
- Personálna nezávislosť – prejavuje sa dĺžkou funkčného obdobia vrcholných predstaviteľov centrálnych bánk, resp. možnosť opätovného menovania a pod., s ohľadom na spôsob ustanovenia týchto funkcionárov (cez parlament, prípadne vládu) je personálna nezávislosť pomerne iluziórna.

Funkcie centrálnej banky :

- Centrálna banka predstavuje vrcholný subjekt menovej politiky, čo znamená, že je zodpovedná v štáte, resp. integrovanom celku štátov za uskutočňovanie menovej politiky,
- Centrálna banka vystupuje v ekonomike ako banka bánk, pretože vedie účty ostatným bankám, prijíma od nich vklady a poskytuje im úvery

3 REVENDA, ZBYŇEK, MANDEL, MARTIN, KODERA, JAN, MUSÍLEK, PETR, DVOŘÁK, PETR, BRADA, JAROSLAV. PEŇEŽNÍ EKONOMIE A BANKOVNICTVÍ. 4. VYDÁNÍ. PRAHA: MANAGEMENT PRESS, 2005

a uskutočňuje zúčtovanie medzi bankami, centrálna banka zpravidla uskutočňuje reguláciu a dohľad nad komernými bankami,

- Centrálna banka plní v ekonomike funkciu emisnej banky, to znamená, že má výsostné právo vydávať hotovostné peniaze do obehu a zároveň odpovedá za ponuku peňazí v ekonomike,
- Centrálna banka vystupuje ako banka štátu, to znamená, že uskutočňuje niektoré finančné operácie pre vládu, centrálné orgány, orgány samosprávy a pod.,
- Centrálna banka vystupuje v pozícii správcu devízových rezerv štátu, akumuluje ich a uskutočňuje s nimi operácie na devízovom trhu,
- Centrálna banka vystupuje ako vrcholný reprezentant štátu pri zastupovaní v medzinárodných finančných a menových inštitúciách.⁴

Ako hlavný cieľ, ktorému by mali byť všetky ostatné podriadené je menová politika, ktorú Kotlebová definuje takto :

Menová politika je činnosť, prostredníctvom ktorej sa menová autorita danej krajiny snaží plniť svoje ciele v oblasti peňažného obehu. Ciele menovej politiky môžu byť definované rôzne, v závislosti od podmienok, v akých sa ekonomika danej krajiny nachádza, t.j. ktoré problémy treba prioritne riešiť. Cieľmi menovej politiky v histórii centrálnych bánk boli stabilita výmenného kurzu, hospodársky rast, zamestnanosť, rovnováha platobnej bilancie, stabilita peňažnej zásoby, cenová stabilita. Nie všetky ciele menovej politiky sú však kompatibilné, preto, ak si centrálna banka stanovuje vo svojej menovej politike viacero cieľov, je potrebné, aby sa navzájom nevylučovali. Pre selekciu cieľov menovej politiky existujú tri kritériá výberu:

- merateľnosť cieľa,
- dosiahnuteľnosť cieľa,
- príbuznosť cieľa s vyššie postavenými cieľmi (cieľmi na vyššej úrovni).⁵

1.1.2 Komerčná banka

4 BELÁS, JAROSLAV A KOL. FINANČNÍ TRHY, BANKOVNICTVÍ, POIŠŤOVNICTVÍ, ŽILINA: GEORG, 2013

5 KOTLEBOVÁ, SOBEK. MENOVÁ POLITIKA. IURA EDITION. 2007

Na medzibankovom trhu vystupuje veľký počet subjektov. Komerčné banky, investičné banky, hypotekárne banky, stavebné sporiteľne, poisťovne, bankopoisťovne, obchodníci s cennými papiermi, investičné a správcovské spoločnosti, penzijné fondy, burza a mimoburzové aktivity či špecializované finančné inštitúcie etc. Pre zjednodušenie sa zameriame len na komerčné banky.

Komerčné banky patria medzi najdôležitejších finančných sprostredkovateľov. Ide o právnické osoby, ktoré majú v SR formu akciovej spoločnosti založenej bez verejnej výzvy na upísanie akcií. Komerčné banky musia mať na výkon svojej činnosti udelené bankové povolenie od Národnej banky Slovenska. Na založenie komerčnej banky v SR je potrebné základné imanie vo výške 16 596 959,44 EUR len v peňažnej podobe.

Ich hlavnou úlohou je na jednej strane zhromažďovať voľné finančné prostriedky a na druhej strane poskytovať úvery. Banky pôsobia ako podnikateľské subjekty, ktorých hlavným cieľom je dosiahnutie zisku. Jeho hlavným zdrojom je úrokový rozdiel medzi aktívnymi a pasívnymi obchodmi. Činnosť komerčných bánk je charakteristická určitými špecifikami :

- Obchodovanie s cudzím kapitálom,
- Pomerne malý vlastný kapitál,
- Podliehajú bankovému dohľadu.

Podľa zamerania činnosti sa komerčné banky členia na:

- a) Univerzálne – vykonávajú všetky operácie klasického, investičného i hypotekárneho bankovníctva, sú to banky s rozhodujúcim postavením na trhu,
- b) Špecializované – zameriavajú sa na:
 - Určité typy produktov – hypotekárne úvery, komunálne úvery,...,
 - Určité skupiny klientov – stavebné sporiteľne, investičná výstavba, poľnohospodárstvo, ...⁶

6 TKÁČOVÁ D., BELÁS J., HORVÁTOVÁ E., CHOVCANOVÁ B., MALACKÁ V., FINANČNÉ TRHY A BANKOVNÍCTVO. WOLTERS KLUWER. PRAHA 2017.

1.1.3 Štruktúra bankového systému

Dvojstupňový bankový systém, t.j. centrálna banka a komerčné banky je všeobecne akceptovaný systém, ktorý je typický pre vyspelé ekonomiky. Tento systém predstavuje štandardnú formu existencie bankovních systémov v krajinách s trhovou ekonomikou a má veľký význam pre kvalitné fungovanie bankového systému v ekonomike.

V súčasnom období môžeme sledovať výrazný trend posilňovania nezávislosti centrálnych bánk v európskom a svetovom priestore, trend posilňovania zodpovednosti centrálnych bánk za uskutočňovanú menovú politiku a existenciu centrálnej banky pre niekoľko integrovaných štátov.

Niektorí autori považujú za základný nedostatok súčasných peňažných systémov inštitucionálnu nezodpovednosť, čo znamená, že neexistuje žiadny regulačný mechanizmus, ktorý by podnecoval výrobcu peňazí k obmedzovaniu tvorby peňazí okrem obmedzení, ktoré môže zaviesť centrálna banka z titulu svojej vlastnej právomoci. Banky ako výrobcovia peňazí infláciou získavajú inflačnú daň.⁷

Možno však tvrdiť, že aj systémy bez centrálnych bánk môžu dobre fungovať, to znamená vyrábať drobné peniaze, ktoré odpovedajú definícii peňazí ako všeobecnej kúpnej sily a ako príklad sa dá uviesť peňažný systém v Hong-kongum, v ktorom bankovky emitovali dve súkromné banky. Ešte začiatkom 20. storočia bola v niektorých krajinách povolená emisia bankoviek súkromnými bankami. Skutočnosť, že je to v súčasnosti zakázané neznamena, že sa tým fungovanie peňažného systému zlepšilo.

1.1.4 Regulácia bankového systému

Banky sú natoľko špecifické a kľúčové inštitúcie, že je nevyhnutné aby boli regulované inými a omnoho prísnejšími spôsobmi ako iné nebankové inštitúcie.

Prepady bánk majú oveľa závažnejšie dôsledky pre ekonomiky ako prepady iných podnikateľských subjektov. Systém regulácie a dohľadu, hlavne povinné poistenie vkladov musí tieto dôsledky zmierňovať. Úlohu v konkrétnych prípadoch dôsledkov prepadu bánk zohráva aj veľkosť banky.

⁷ BELÁŠ, JAROSLAV A KOL. FINANČNÍ TRHY, BANKOVNICTVÍ, POIŠŤOVNICTVÍ, ŽILINA: GEORG, 2013

Bankovníctvo je oligopolným odvetvím s potencionálne vysokou ziskovosťou. Pokiaľ by systém regulácie a dohľadu bol príliš mierny, do bankovníctva by prenikali aj subjekty, ktorých jediným cieľom je dosiahnuť čo najskôr vysokého zisku a v prípade neúspechu snaha čo najskôr bankovnú sféru opustiť. Bankový systém by sa mohol destabilizovať. Súčasťou systému teda musí byť definovanie a preverovanie vstupných podmienok alebo zavedenie takej legislatívy, ktorá bankový sektor ohraňuje pred zmienenými subjektami.⁸

Prvotným cieľom bankovej regulácie je ochrana finančného systému, druhým je poskytnúť ochranu investorom. Banky existujú pod hrozbou trhového zlyhania, ktoré dáva za vznik behu na banky. Pod pojmom „beh na banky“ sa rozumie náhly zámer veľkého počtu vkladateľov určitej banky vybrať si svoje uložené prostriedky, ktoré v reále prevyšujú momentálne disponibilné zdroje banky. Tie môžu byť spôsobené panikou – fámou, náhlou stratou dôvery, podporovaním vkladateľov k výberu ich prostriedkov. To spôsobuje predčasnú likvidáciu aktív a vo výsledku spôsobuje kolaps inak na oko spoľahlivých bánk. Takýto beh môže vytvoriť reťazovú reakciu a prehĺbenie nedôvery v medzibankovom sektore, ako boli ľudia svedkami počas krízy a spôsobiť celosystémový kolaps.

1.1.5 Monetárna politika

Je spôsob, akým sa centrálna banka snaží cielene riadiť a udržať cenovú hladinu v ekonomike. Pri sledovaní tohto cieľa sa riadi zásadami/pravidlami monetárnej politiky a na jej uskutočnenie využíva disponibilné nástroje, ktoré buď priamo alebo nepriamo ovplyvňuje dostupnosť a likviditu prostriedkov na trhu.

Spravidla poznáme dva typy monetárnej politiky. Expanzívnu a reštriktívnu.

expanzívna - zvyšuje sa množstvo peňazí v obehu, alebo sa znižuje úroková miera (CB vytlačí v období recesie do ekonomiky ďalšie peniaze čím sa zvyšuje ponuka peňazí a znížia sa úrokové sadzby. Ekonomické subjekty budú viac investovať, zvýši sa HDP, zamestnanosť, čistý export) Ak banka ponechá až príliš voľnú monetárnu politiku, tak hrozí nárast inflácie.

reštriktívna - znižuje sa množstvo peňazí v obehu alebo sa zvyšuje úroková miera(ak je v ekonomike prostredie podnecujúce infláciu CB sprísni monetárnu politiku

8 REVENDA, ZBYŇEK. CENTRÁLNÍ BANKOVNICTVÍ. 3., AKTUALIZOVANÉ VYD. PRAHA: MANAGEMENT PRESS, 2011

(politika ťažko dostupných peňazí to znamená, že predajom štátnych obligácií bude zvyšovať povinné rezervy čím vyvolá zníženie peňažnej zásoby) V prípade, že centrálna banka používa až príliš silnú reštriktívnu politiku, tak hrozí deflácia.

V zásade ale ostáva najlepším spôsobom ako zabezpečiť stabilitu na medzibankovom trhu a vyhýbať sa náhlým výkyvom **kapitálová primeranosť**. Predstavuje podiel vlastného kapitálu banky a rizikovo vážených aktív. Primeranosť vlastných zdrojov predstavuje pre banky povinnosť udržiavať určitú minimálnu výšku rezervného kapitálu vzhľadom na objem a rizikovosť svojich aktív. Hodnota kapitálu (banky) by mala pokryť budúce potenciálne straty z dnešných rizík finančnej inštitúcie. Čím je hodnota ukazovateľa vyššia, tým menej sú ohrozené vklady klientov. Tento základný ukazovateľ môže byť ovplyvnení upravením miery minimálnych povinných rezerv, ktoré sú komerčné banky povinné držať na účtoch centrálnej banky a nemôžu ich používať na uskutočňovanie iných finančných operácií.

2. Cieľ práce a metodika práce

V prvom rade sa v práci zameriame na vymedzenie a zadefinovanie postavenia bánk v ekonomike, predstavíme si tri základné teorémy o ich fungovaní na trhu a pomocou interpretácie výsledkov práce profesora Richarda Wernera sa pokúsime dokázať pravdivosť jednotlivých tvrdení.

Hlavnou metódou, ktorú budeme v práci využívať je analýza zozbieraných dát a ich komparácia. Ako zdroj údajov, s ktorými budeme pracovať nám poslúžili Bank of England, Eurostat a Európska centrálna banka ako aj výročné správy jednotlivých centrálnych bánk.

Sekundárnym cieľom potom bude pri zohľadnení získanej skutočnosti zhodnotiť bankové systémy dvoch vybraných krajín.

Pre porovnanie odlišnosti štrukturálneho zostavenia bankového sektora sme si vybrali dve krajiny, a to Veľkú Britániu a Nemecko. Tieto sme si vybrali práve z dôvodu, akým sa líši spôsob ako krajiny pristupujú k regulácii bankového sektora, markantnému rozdielu vo veľkosti najväčších trhových hráčov, podielu, ktorý v danej ekonomike zaberajú, rozličnému historickému vývoju a neposlednom rade zloženiu celkových poskytnutých úverov v ekonomike na základe ich účelovosti a použitia.

Pri riešení tohto problému budeme využívať kombináciu štatistických metód a metódu komparácie. Začneme rozsúdením pravdivosti jednotlivých skúmaných teorém o postavení bankového sektora zhodnotíme dopady na systémové zmeny, ktoré má táto skutočnosť za následok. Ďalej v práci zhodnotíme na základe vybraných kritérií a historického pozadia dva rozličné bankové systémy a v závere zhodnotíme, akou cestou je na základe zistených skutočností ideálne, aby sa bankový sektor ďalej vyvíjal s ohľadom na maximalizáciu jeho prospešnosti pre ekonomiku a pre spoločnosť.

3. Výsledky práce a diskusia

3.1 Skúmanie predložených teorém

3.2 Tri základné teórie funkcie bankového sektora v ekonomike

3.2.1 Banka ako finančný sprostredkovateľ

Podľa teórie, ktorá vníma banky ako finančného sprostredkovateľa, banky sú len sprostredkovateľmi, nelíšiace sa od iných nebankových inštitúcií, zhromažďujúce vklady, ktoré následne zapožičiavajú bez prístupu k tvorbe peňazí.

3.2.2 Banka ako držiteľ čiastkových rezerv

Podľa ďalšej teórie, sú banky finančnými sprostredkovateľmi, ktoré nemôžu vytvárať peniaze sami o sebe ale kolektívne nakoniec skončia skrz systémové interakcie vytváraním nových peňazí dôsledkom ich povinnosti držať na svojich rezervných účtoch len 1% pôvodného vkladu, pričom zvyšná časť ďalej cirkuluje medzi ostatnými bankami a tak vytvára nové peniaze.

3.2.3 Banka ako tvorca nových peňazí

Tretia teória zastáva názor, že každá individuálne pôsobiaca banka má moc vytvárať peniaze „z ničoho“ a robí tak tým, keď vytvára nové úvery.

Otázkou pre zvyšnú časť práce preto ostáva overiť preložené teorémy a porovnať štrukturálne odlišné bankové systémy vybraných krajín vzhľadom na ich prínos pre danú ekonomiku.

Počnúc prvým problémom tejto práce sme identifikovali tri odlišné hypotézy o úlohe bánk, teda teória tvorby úveru, teória čiastočných rezerv a teória finančného sprostredkovateľa. (ang. credit creation theory, fractional reserve theory and the financial intermediation theory.) Teória finančného sprostredkovateľa bola dominantnou zhruba do polovice 20-tych rokov 20. str., na čele s vedúcimi zástancami ako Macleod and Shumpeter. Neskôr sa dominantnou stala druhá teória, pod vplyvom takých ekonómov akým boli Keynes, Crick, Philips a Samuelson takmer až do skorých 60-tych rokov. Od

60-tych rokov pod vplyvom Keynesa a Tobina a Peňažného žurnálu (Journal of Money, Credit and Banking) sa teória finančného sprostredkovateľa stala dominantnou.

Pre overenie hypotéz nám poslúži pokus, ktorý zostavil a odtestoval prof. Richard Werner. Najjednoduchšou formou testu je skúmať bankové vnútorné účtovné procesy počas udeľovania pôžičky bankou. Po tom ako boli uskutočnené všetky potrebné bankové úverové procedúry (počínajú spoznaním klienta, regulačným obmedzeniam zameraným proti praniu peňazí, udelením riskového ratingu až po dohodnutie detailov kontraktu) a nasledovným podpísaním zmluvy bola na účet dlžníka pripísaná suma odpovedajúca výške úveru. Kľúčovou otázkou ostáva, či predpoklad, že pri účtovnom procese pripisovania prostriedkov na novovytvorenú pôžičku budú v rámci banky premiestnené prostriedky v rovnakej výške a tým znížia hodnotu na súvahe inej entity – buď znížením rezerv (ako výsledok teórie čiastočných rezerv) alebo prostriedkov z iných účtov (ako výsledok teórie finančného sprostredkovateľa). Ak by však vyšlo najavo, že banka je schopná pripísať klientovy na účet úver bez toho aby musela znížiť rezervy alebo použiť prostriedky či už z interných alebo externých zdrojov, znamenalo by to dôkaz o tom, že banky sú naozaj schopné vytvoriť úver z ničoho. V tom prípade, by dáta jednoznačne podporovali teóriu tvorby nových peňazí a zvyšné dve o finančnom sprostredkovateľovi a držiteľovi čiastočných rezerv by museli byť odmietnuté.⁹

⁹ RICHARD WERNER, THE LOST CENTURY OF BANKING, 2014, DOSTUPNÉ NA :
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1057521914001070#s0015>

3.2.4 Financial intermediary – Banka ako finančný sprostredkovateľ

Uvažujúc nad hypotézou finančného sprostredkovateľa by sme mohli očakávať pokles v rezervách (účtoch v iných finančných inštitúciách a hotovosti) priamo úmerne s rastom zákazníckych pôžičiek. Rezervy však poklesli omnoho menej. Súmerne sa navýšila súvaha, tlačená významným nárastom záväzkov voči zákazníkom. Ak by si banka požičala peniaze od inej banky so zámerom financovať pôžičky (a tým znížiť zostatok pohľadávok voči ostatným bankám), v súlade s teóriou finančného sprostredkovateľa, pokladničná hotovosť by sa nemala zvýšiť a taktiež ani súvaha. Avšak môžeme pozorovať opak a teda významný nárast v držbe hotovosti a zároveň rozšírenie súvahy. (všetky aktíva a pasíva). Táto skutočnosť je teda nezlúčiteľná s teóriou finančného sprostredkovateľa a musíme ju preto odmietnuť ako chybnú. Celá hypotéza je empiricky dokázaná a odsledovaná v práci R. Wernera s názvom „Lost century of Banking“.

3.2.5 Traditional reserve theory – Banka ako poskytovateľ rezerv

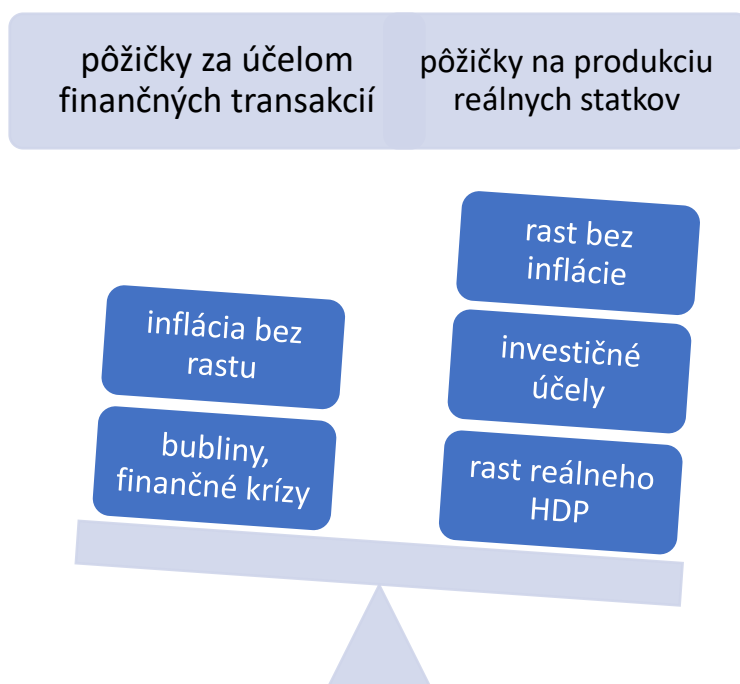
Čo sa týka teórie čiastkových rezerv, je v práci publikovanej R. Wernerom potvrdené spytovaním sa jednak pána Keila pracujúceho na úverovom oddelení ako aj jeho riaditeľov, že nikto z nich neskontroloval rezervný zostatok alebo súhrn vkladov s inými bankami skôr ako podpísali zmluvu o pôžičke a tým umožnili dlžníkovi prístup k finančným prostriedkom. Okrem toho sa nenaskytá nijaký dôkaz, že sa rezervy (hotovosť a pohľadávky z iných finančných inštitúcií) znížili úmerne s pôžičkou, ktorá bola vybraná. Nakoniec, pozorované zvýšenie súvahy taktiež nemôže byť zlúčené so štandardným opisom teórie čiastočných rezerv, a preto musí byť taktiež odmietnutá.

3.2.6 Credit creation theory – Banka ako tvorca peňazí na trhu

To nás ponecháva s teóriou o tvorbe úveru. Pričom otázkou ostáva, či je možné s ňou zlúčiť vedľajšie pozorované účtovnícke informácie o pohľadávkach a záväzkoch.

Transakcie sú spolu prepojené prostredníctvom účtovníckych informácií v súvahe. Preto sa môžeme opýtať otázku, čo by sa stalo s celkovými aktívami, keby sme v daný moment predpokladali, že žiadne iné transakcie by sa neodohrali, okrem samotnej pôžičky.

Alokácia tvorby bankového úveru určuje čo sa stane s ekonomikou – dobré alebo zlé

Pri tomto predpoklade, kedy by sa nijaké iné transakcie neodohrali, by sa súvaha banky navýšila o presne rovnakú sumu ako bola poskytnutá pôžička. Táto skutočnosť je zlučiteľná jedine s teóriou o tvorbe úveru bankovou pôžičkou, de facto potvrdzujúca hypotézu tvorby peňazí „ex nihilo“, z ničoho.

Dôkaz nie je interpretovateľný tak ľahko, nakoľko je v praxi nemožné aby boli na čas pozastavené všetky ostatné bankové aktivity uskutočňované jej klientmi a zákazníkmi pomocou dnes už internetového bankovníctva, dokonca aj počas sviatkov a dní pracovného voľna. No prístupné bankové dáta jednoznačne nemôžu byť zlúčené s teóriou čiastkových rezerv či teóriou o finančnom sprostredkovateľovi.

V práve je veľmi jasné, že banky sú opakom toho čo tvrdia ekonómovia, a teda že sú inštitúciami, ktoré prijímajú vklady a z nich poskytujú pôžičky.

3.3 Implikácie pre vládnu politiku

Sú oveľa ďalekosiahlejšie dôsledky skutočnosti, že banky sa individuálne podieľajú na tvorbe úverov a peňazí keď vykonávajú činnosť tzv. požíciavania peňazí. Je zjavné, že táto skutočnosť nie je dôležitá len pre monetárnu politiku, ale aj pre fiškálnu politiku, a je potrebné aby sa odrazila aj pri skúmaní ostatných ekonomických teórii.

Politika zaoberajúca sa vyhýbaním sa bankovým krízam alebo vyrovávaním sa s jej následkami pokrízových situácií, vyžaduje odlišný prístup ak sa vezme do úvahy realita tvorby peňazí. Volá sa po novej forme monetárnej politiky, makroekonómie, financií a bankovníctva. Celý koncept je založený na skutočnosti, že banky sú tvorcovia peňažnej zásoby v ekonomike čo má potencionálne dôležitý dopad pre iné disciplíny, ako sú účtovníctvo, ekonómia a história podnikania, politológia, sociológia a právo.

3.4 Implikácie pre bankovú reguláciu

Veľký dopad by mal tento poznatok znamenať aj pre bankovú reguláciu a finančnú politiku. Moderná národná a medzinárodná banková regulácia sa zakladá na predpoklade, že teória finančného sprostredkovateľa je správna. Teda ak sú banky schopné vytvoriť peniaze z ničoho, čeliac vyšším kapitálovým požiadavkám voči bankám nemusí nutne umožniť prevenciu vzniku bublín na trhu a bankových kríz, nakoľko by banky naďalej mohli rozširovať peňažnú zásobu, tým tlačiť na nárast cien aktív, kedy takto novo vzniknuté peniaze môžu byť opätovne použité na nárast kapitálu bánk. Zakladajúc na tejto skutočnosti niektorí ekonómovia argumentujú za priamejšie intervencie zo strany centrálnej banky na trhu úverov a pôžičiek, napríklad pomocou nástroja – quantitative credit guidance. Čo v preklade znamená klasifikáciu a kategorizovanie požičiaveného kapitálu podľa účelu jeho využitia.

3.5 Monetárna reforma

Nedávna intervencia Bang of England spustila verejnú debatu o možnosti odvolať súčasné privilégium bánk na tvorbu peňazí. Skutočnosť, že banky zastávajú funkciu tvorcov peňazí predkladá otázku, ako by mal vyzerat' ideálny typ monetárneho systému. Tomuto problému je nutné venovať mnoho výskumu. Spomedzi mnohých typov monetárnych systémov, ktorými si spoločnosť prešla za posledných 5000 rokov, len veľmi málo ich dostalo kritériám férového, efektívneho, spoľahlivého, stabilného a udržateľného demokratického systému tvorby a alokovania peňazí. Dalo by sa ľahko tvrdiť, že najlepšou voľbou je zabezpečiť aby bola moc spojená s tvorbou peňazí vrátená do rúk tým, ktorým patrí, obyčajným ľuďom a nie technokratom s obmedzenou mierou nesenej zodpovednosti za ich rozhodnutia. To je možné zabezpečiť predstavením sieťou malých neziskovo zameraných lokálnych bánk naprieč ekonomikou. Väčšina krajín na podobnom systéme v súčasnosti nefunguje. Avšak práve tento systém je chrbtovou kosťou Nemeckého ekonomického úspechu za posledných 200 rokov. Je to najmä Raiffeisen, Volksbank alebo

Sparkasse banka, ktoré by mali slúžiť ako príklad pre budúce riadenie monetárnej politiky a nastavenie bankového systému. Forma takto decentralizovaného monetárneho systému postavená na podobnom modeli (založenom na údajoch získaných z nemecka), nám poskytuje možnosť funkčnejšej alternatívy ako súčasná aliancia centrálnych a veľkých bánk, ktoré sa vo veľkom zaslúžili o vznik akciových bublín a finančných kríz.

Centralizácia vs decentralizácia

Mali by byť rozhodnutia o smerovaní monetárnej politiky ponechané na centralizované plánovanie alebo decentralizované trhové sily. Dobrý spôsob ako rozsúdiť danú hypotézu sú prinajlepšom empirické dôkazy. Naskytuje sa možnosť preskúmať historické skúsenosti s danou problematikou.

Rozhodnutie odňať možnosť tvorby úveru/kreditu trhovým silám a sústrediť ich v rukách centrálnych plánovačov nie je nová premisa. Sovietsky zväz tak viedol svoju ekonomiku pol storočia. To zlyhalo pôsobivo. Čína sa poučila po roku 82. Zmenila svoj bankový systém, zaviedla komerčné bankovníctvo a pomocou stoviek nových bánk previedla možnosť ponechať a delegovať rozhodnutia o lokálnej úverovej politike čo prispelo vo výsledku k úspechu ekonomického rozmachu Číny v dvojciferných číslach.

Ďalším príkladom môže byť politika centralizovaného rozhodovania vo Veľkej Británii. Veľká Británia má veľmi centralizovaný a koncentrovaný bankový systém, nakoľko samotných 5 bánk, ktoré spolupracujú a robia všetky zásadné rozhodnutia je zodpovedných za 90% vkladov.

„Britský bankový systém tak ako ho poznáme dnes sa objavil po 1. Svetovej vojne so stupňom centralizácie bezprecedentnom vo významných rozvinutých krajinách. 5 hlavných zúčtovacích bánk sformovali dohodnutý oligopol, ktorý im zaručil jeden z najsilnejších a najtrvácnejších monopolných pozícií spomedzi všetkých ostatných významnejších britských odvetví. (p.881) Scott and Newton (2007).“ vlastný preklad¹⁰

¹⁰JEFFREY FRIEDEN, GLOBAL CAPITALISM: ITS FALL AND RISE IN THE TWENTIETH CENTURY, 2007, DOSTUPNÉ NA: [HTTPS://ONLINELIBRARY.WILEY.COM/DOI/PDF/10.1111/J.1468-0289.2007.00381_32.X](https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/j.1468-0289.2007.00381_32.x)

3.6 Veľká Británia

Spojené kráľovstvo je štátnym útvarom konštitučnej monarchie zloženej zo štyroch krajín. Anglicka, Škótska, Walesu a Severného Írska. Tento ostrovný štát so 60 miliónmi obyvateľov patrí medzi najrozvinutejšie krajiny na svete a je významným členom mnohých inštitúcií vrátane G7.

Počiatky banovníctva v Británii siahajú až k 17. storočiu. V súčasnosti vytvára bankový sektor „3,5%“ HDP. Zamestnáva takmer pol milióna ľudí a je držiteľom tretieho najväčšieho objemu depozít po USA a Japonsku. Nie Veľká Británia ale práve samotný Londýn je jedným z hlavných centier medzinárodného bankovníctva, v ktorom nechýba sídlo takmer žiadnej z veľkých svetových bánk. Smutným problémom však naďalej ostáva neprimeraná koncentrácia rozhodovacej moci v rukách zopár zoskupených oligopolov.

Regulácia a bankový dohľad

Hlavným regulátorom britského finančného systému je od decembra roku 2001 organizácia Financial Services Authority (FSA), ktorej bola zverená táto právomoc na základe zákona Financial Services and Markets Act 2000. FSA bola zriadená vládou a zodpovedá sa ministrovi financií. Napriek tomu je nezávislou štátnou inštitúciou a je plne financovaná firmami, ktoré reguluje. Hlavným orgánom je Rada, ktorá určuje celkovú politiku FSA. Medzi päť hlavných zákonných cieľov FSA patrí:

- Dôvera v trh,
- Dobré povedomie verejnosti,
- Finančná stabilita,
- ochrana spotrebiteľa,
- zníženie kriminality,

Dohľad nad britskými bankami vykonáva tzv. Tripartita:

- Financial Services Authority,
- Bank of England,
- Ministerstvo financií,

Rozdelenie úloh a právomocí medzi týmito inštitúciami upravuje Memorandum o porozumení (Memorandum of Understanding between HM Treasury, the Bank of England and the Financial Services Authority). Tento dokument stanovuje úlohu každého orgánu a vysvetľuje, ako pracovať spoločne smerom ku spoločnému cieľu finančnej stability v spojenom kráľovstve.¹¹

Bank of England

Centrálnou bankou Veľkej Británie je Bank of England. Bola založená už v roku 1694 ako súkromná spoločnosť a je v dnešnej dobe druhou najstaršou činnou emisnou bankou na svete. Nasleduje tak prvenstvo švédskej banky Riksbank. Od roku 1997 banka nezávisle od vlády stanovuje výšku úrokových sadzieb a priamo sa tak podieľa na tvorbe kurzu libry. V čele tejto inštitúcie stojí guvernér, ktorým je momentálne Mark Carney¹². Hlavným cieľom Bank of England je predovšetkým udržanie stability finančného systému. Ďalšie funkcie tejto banky sú:

Ako **banka štátu** spravuje štátne účty a účty miestnych orgánov samosprávy a ďalej operuje s cennými papiermi vlády, vrátane ich úschovy.

Vedie účty ostatným bankám, v tomto smere teda pôsobí ako **banka bánk** a poskytuje im úvery.

Stanovuje nezávisle na vláde **úrokové sadzby**, čím stanovuje sadzby, za aké si banky medzi sebou požičiavajú.

Emituje peniaze na celom území Veľkej Británie. Na **emisii hotovostných peňazí** má na danom území monopol. Ako zaujímavosť potom z tradície zostávajú v obehu libry emitované The Royal Bank of Scotland. Tie sú ale vydané vždy proti stiahnutiu britských libier v rovnakom pomere.

V Spojenom Kráľovstve nespadá bankový dohľad len do kompetencií centrálnej banky. Túto funkciu zastáva tzv. tripartita Financial Services Authority, Bank of England a ministerstvo financií. Avšak Financial Services Authority, alebo FSA, je od roku 1998 samostatným regulátorom finančného trhu Veľkej Británie. Prevzal povinnosti centrálnej banky na základe zákona Financial Services and Markets Act 2000 a podľa neho má

¹¹ WEBOVÉ STRÁNKY FINANCIAL SERVICES AUTHORITY, DOSTUPNÉ NA:

[HTTP://WWW.FSA.GOV.UK/PAGES/ABOUT/INDEX.SHTML](http://www.fsa.gov.uk/PAGES/ABOUT/INDEX.SHTML), VLASTNÝ PREKLAD

¹² ZDROJ: [HTTP://WWW.BANKOFENGLAND.CO.UK/ABOUT/PAGES/PEOPLE/BIOGRAPHIES/CARNEY.ASPX](http://www.bankofengland.co.uk/ABOUT/PAGES/PEOPLE/BIOGRAPHIES/CARNEY.ASPX), [CIT. 25.4.2019].

stanovené štyri základné ciele: udržať stabilný finančný systém, podporovať porozumenie finančného systému, zabezpečiť spotrebiteľov a znížiť finančnú kriminalitu.

Zahraničné banky z krajín Európskeho hospodárskeho priestoru potrebujú pre svoje podnikanie v Británii len súhlas od svojho domovského regulačného úradu. Vklady fyzických a právnických osôb sú v britských bankách od 1.1.2011 poistené do výšky 85 tisíc libier.¹³

Centrálna banka prispieva k udržaniu stability finančného systému ako celku. Toto opatrenie zahŕňa zaistenie stability menového systému v rámci svojej menovej politiky, výkon dohľadu nad infraštruktúrou finančného systému a udržanie širokého prehľadu o systéme ako celku.

Financial Services Authority

Táto inštitúcia je zodpovedná za povolenie vstupu na finančný trh a dohľad nad bankami, stavebnými sporiteľňami, investičnými firmami, poisťovňami a maklérmi, družstevnými záložňami a občianskymi združeniami. Ďalej uskutočňuje dohľad nad finančnými trhmi, cennými papiermi, ich zúčtovaním a uskutočňovaním transférov. Riadi operácie v reakcii na prípadné problémy týkajúce sa podnikov, trhov a zúčtovacích a vyrovnávacích systémov v rámci svojej zodpovednosti. Ako hlavný regulačný orgán v Spojenom kráľovstve riadi regulačnú politiku vo všetkých týchto oblastiach.

Ministerstvo financií

Ministerstvo financií je mimo iného zodpovedné za celkovú inštitucionálnu štruktúru finančnej regulácie a právnej úpravy, ktorá upravuje, vrátane prejednávania smerníc ES. Ďalej poskytuje Parlamentu informácie o vážnych problémoch finančného systému, o riadení týchto problémov a opatreniach, ktoré slúžia k ich riešeniu. V prípade prerušenia prevádzky vlády preberá kontrolu odolnosti finančného systému¹⁴

13 ZDROJ: [HTTP://WWW.BANKOFENGLAND.CO.UK/ABOUT/PAGES/DEFAULT.ASPX](http://www.bankofengland.co.uk/about/pages/default.aspx), [CIT. 25.4.2019].

14 MEMORANDUM OF UNDERSTANDING BETWEEN HM TREASURY, THE BANK OF ENGLAND AND THE FINANCIAL SERVICES AUTHORITY, VLASTNÝ PREKLAD

3.7 Nemecko

Právna úprava

Banky sú prakticky vo všetkých spolkových štátoch SRN považované za formu podnikania, ktorá je silno ovplyvňovaná zásahmi štátu a je ním regulovaná. Hlavná právna úprava. V ktorej je nemecké bankovníctvo definované, je popísaná v § 1 odst. 1 Zákona o bankovníctve alebo inak Kreditwesengesetz (KWG)¹⁵, ktorý bol naposledy aktualizovaný 8. decembra 1998. Tento zákon veľmi špecificky rozlišuje jednotlivé bankové obchody, ktoré banky môžu uskutočňovať. Sú to:

Úverové obchody, teda poskytovanie pôžičiek a akceptácia úverov, ďalej potom nákup zmeniek, šekov a preberanie ručenia.

Obchody s cennými papiermi, ako napríklad sprostredkovávanie nákupu a predaja, ich následné spravovanie a úschova a taktiež investovanie cudzích zdrojov do cenných papierov a pozemkov.

Ostatné obchody, pod ktorými sa skrývajú všetky obchody s vkladmi, nakupovanie pôžičiek a prevádzkovanie bezhotovostného platobného a zúčtovacieho styku.

3.7.1 Deutsche Bundesbank

Centrálnou bankou zaisťujúcou bankový dohľad v nemecku je Deutsche Bundesbank. Nemecká centrálna banka založená v roku 1957. Sprievodným orgánom centrálnej banky je Spolkový dozorný úrad pre úverovanie „Bundesaufsichtsamt für das Kreditwesen“.

Nemecká centrálna banka má 9 hlavných správnych stredísk, ktorými sídlami sú jednotlivé spolkové krajiny, v ktorých zaisťujú funkcie centrálnej banky. Hlavné sídlo banky je spoločne so sídlom Európskej centrálnej banky vo Frankfurte nad Mohanom, a zvyšných 9 by sme našli v Berlíne, Düsseldorfe, Frankfurte nad Mohanom, Hamburgu, Hannoveri, Lipsku, Mainze, Mníchove a Stuttgarte

15 NĚMECKO. ZÁKON KREDITWESENGESETZ ZE DNE 9. ZÁŘÍ 1998 O BANKOVNICTVÍ. IN: BUNDESGESETZBLATT. 1998, DOSTUPNÝ Z:

[HTTPS://WWW.BAFIN.DE/SHAREDDOCS/DOWNLOADS/EN/AUFSICHTSRECHT/DL_KWG_EN.PDF?__BLOB=PUBLICATIONFILE.](https://www.bafin.de/SharedDocs/Downloads/EN/Aufsichtsrecht/DL_KWG_EN.PDF?__blob=publicationfile)

Medzi základné funkcie, ktoré plní a zaisťujú hladké fungovanie nemeckej bankovej sféry patria.

Čo sa týka **emisie bankoviek** je jej činnosť od roku 2001 obmedzená. Centrálna banka uvádza do obehu nové bankovky, ktorých množstvo je vopred schválené Európskou centrálnou bankou, a časť ktorých zvykne tlačiť aj Deutsche bank.

Ako **banka štátu** má poradný hlas pri rozhodovaní vlády a plní funkciu pri napomáhaní o menovo-politických plánoch. Pre spolkovú republiku ďalej zabezpečuje kompletnú správu verejných účtov a platobný styk.

Ako **banka bánk** má v európskom prostredí jedinečné postavenie, nakoľko veľký počet jej pobočiek v jednotlivých spolkových krajinách umožňuje plynulý priebeh bankového styku aj za pomoci univerzálnych tzv. osmimiestnych bankových smerovacích čísiel.

3.7.2 Komerčné bankovníctvo

Bankové inštitúcie môžeme z hľadiska ich veľkosti a významu rozdeliť do troch skupín.

1. Súkromné banky (úverové):
 - a) Veľké celoštátne banky,
 - b) Regionálne banky,
 - c) Súkromní bankári,
 - d) Pobočky zahraničných bánk,
2. Sporiteľne a verejnoprávne zemské banky, ktoré sú špecifické pre nemecký bankový systém
3. Družstevné ľudové banky

Ľudové banky

Nemecko je veľmi známe pre svoje ľudové banky, tzv. Volksbanky. Vyznačujú sa odlišným prístupom ku klientovi, ktorým si sú schopné ich udržať. Veľkosť pobočiek a ich poloha v malých mestách a dedinách sú dokonalým predpokladom pre budovanie kvalitného obojstranného vzťahu s klientom. Rozdiel v porovnaní s inou bankou nastáva napríklad pri príchode dôchodcu do pobočky väčšej banky po tom, ako ju mohol niekoľko krát zameniť za inú, a pri komunikácii narazí hneď na niekoľko problémov, napríklad neschopnosť vyplniť si potrebné formulárne, neochotu pracovníkov banky, ktorí sa riadia predpismi etc. Na rozdiel tomu pri týchto ľudových bankách ak takýto človek príde, pracovníci ho veľmi dobre poznajú. Nemajú problém mu pomôcť s vyplnením jednotlivých formulárov. Pestujú si tak s klientmi vzťah, ktorý iné banky ponúknuť nedokážu.

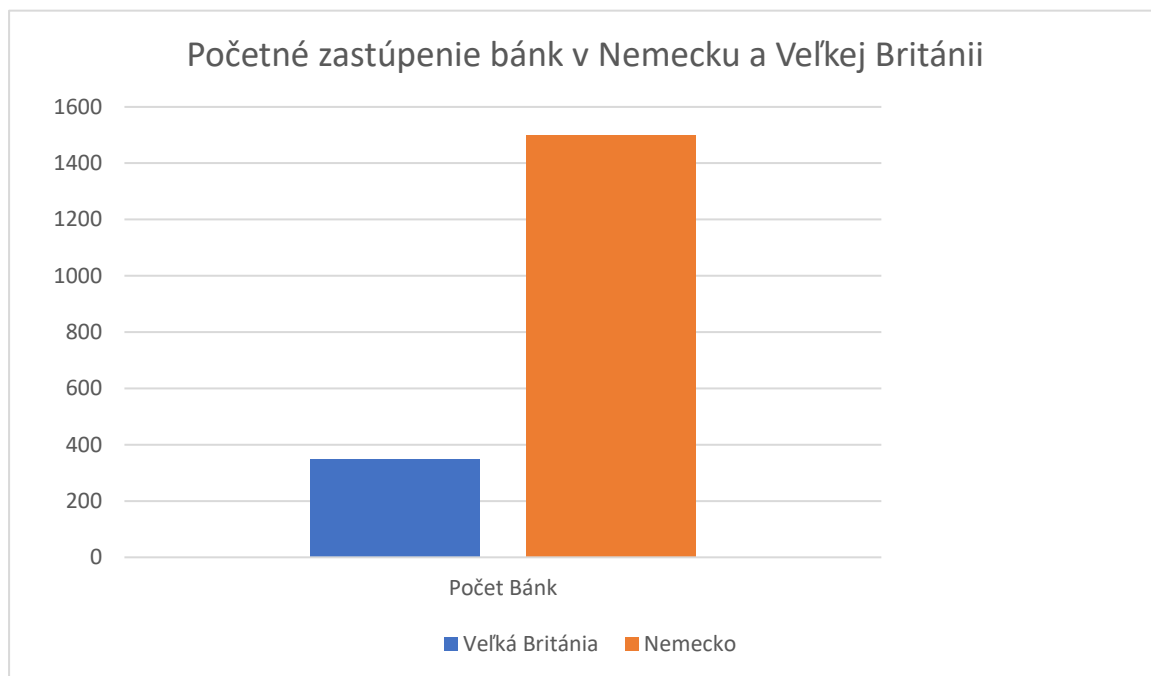
Ďalším zaujímavým riešením je potom možnosť každého klienta kúpiť si podielový list banky. Dostáva tak právo hlasovať o dôležitých rozhodnutiach banky spoločne s ostatnými klientmi. Podiel nestojí veľa a môže si ho teda dovoliť každý, kto oň má záujem. Ľudia potom dostávajú pocit, že sa na prevádzke banky podieľajú, čo ďalej prispieva k dlhodobej spokojnosti zákazníkov. V niektorých spolkových krajinách tieto banky obsluhujú nadpolovičnú časť miestneho obyvateľstva a úspešne zamedzujú vstupu veľkých bánk.¹⁶

Práve tieto základné rozdiely v bankových systémoch prispievajú v markantnej zmene, ktorá sa odráža na finančných ukazovateľoch oboch krajín. Kde Británia zápasí s neprimerane nízkou kapitálovou primeranosťou k rizikovým záväzkom, každoročným nárastom inflácie spotrebiteľských cien a problémového rastu reálneho HDP, sa nemecku v pokrízových rokoch darí výrazne lepšie.

¹⁶ ZDROJ: <https://www.rheingauer-volksbank.de/privatkunden/mitgliedschaft.html>, [CIT. 25.3.2019].

3.8 Porovnanie štruktúralne odlišných bankových systémov Nemecka a Veľkej Británie

3.8.1 Počet bánk v Nemecku a Veľkej Británii

Vlastné spracovanie

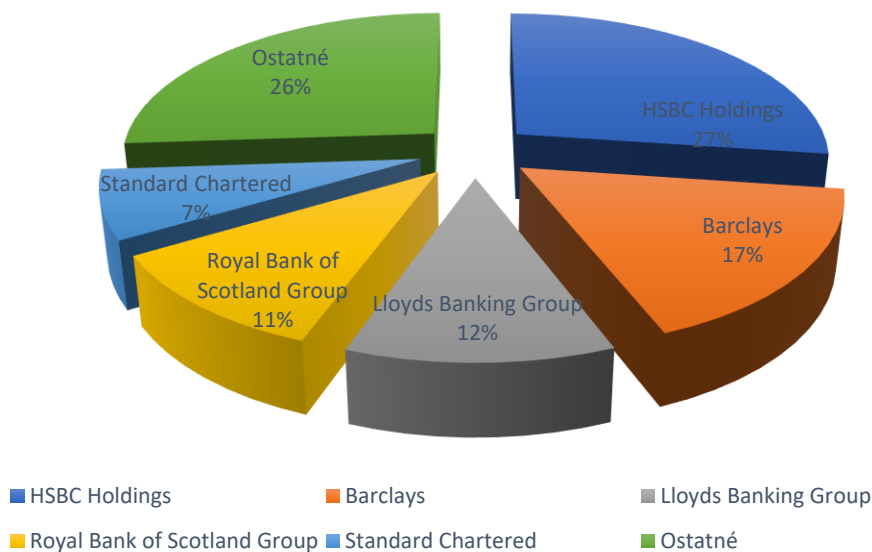
3.8.2 5 najväčších bánk VB a Nemecka a ich podiel na celkovom bankovom trhu

Veľká Británia k 6.6.2018

Banka		Suma aktív v mild. eur
1.	HSBC Holdings	2 175.08
2.	Barclays	1 351.56
3.	Lloyds Banking Group	917.892
4.	Royal Bank of Scotland Group	879.693
5.	Standard Chartered	590.956

ZDROJ: [HTTPS://WWW.WORLDTLAS.COM/ARTICLES/THE-LARGEST-BANKS-IN-THE-UNITED-KINGDOM.HTML](https://www.worldatlas.com/articles/the-largest-banks-in-the-united-kingdom.html)

Podiel na celkových aktívach

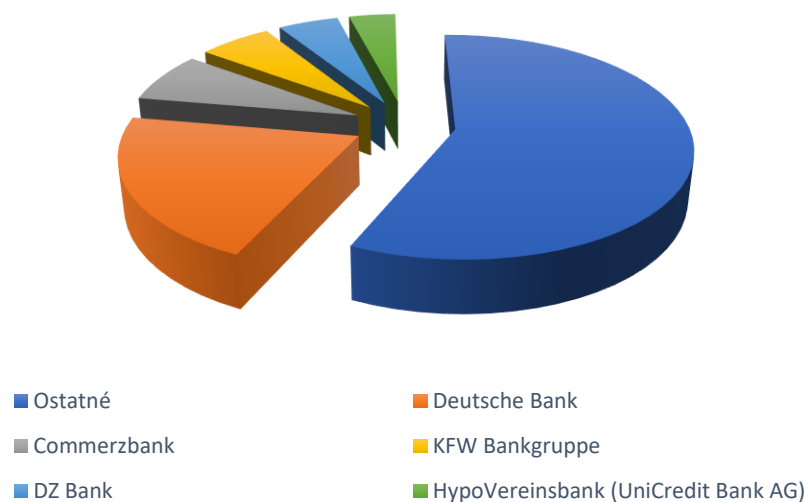
Vlastné spracovanie

Pozícia	Banka	Suma aktív v mild. libier
1.	Deutsche Bank	1636.57
2.	Commerzbank	574.263
3.	KFW Bankgruppe	464
4.	DZ Bank	387.2
5.	HypoVereinsbank (UniCredit Bank AG)	297.7

ZDROJ: [HTTPS://WWW.RELBANKS.COM/RANKINGS/TOP-BANKS-IN-GERMANY](https://www.relbanks.com/rankings/top-banks-in-germany)

Podiely celkových držaných aktív nemeckých bánk

Celkové držané aktíva nemeckými bankami a podiel najväčších trhových hráčov

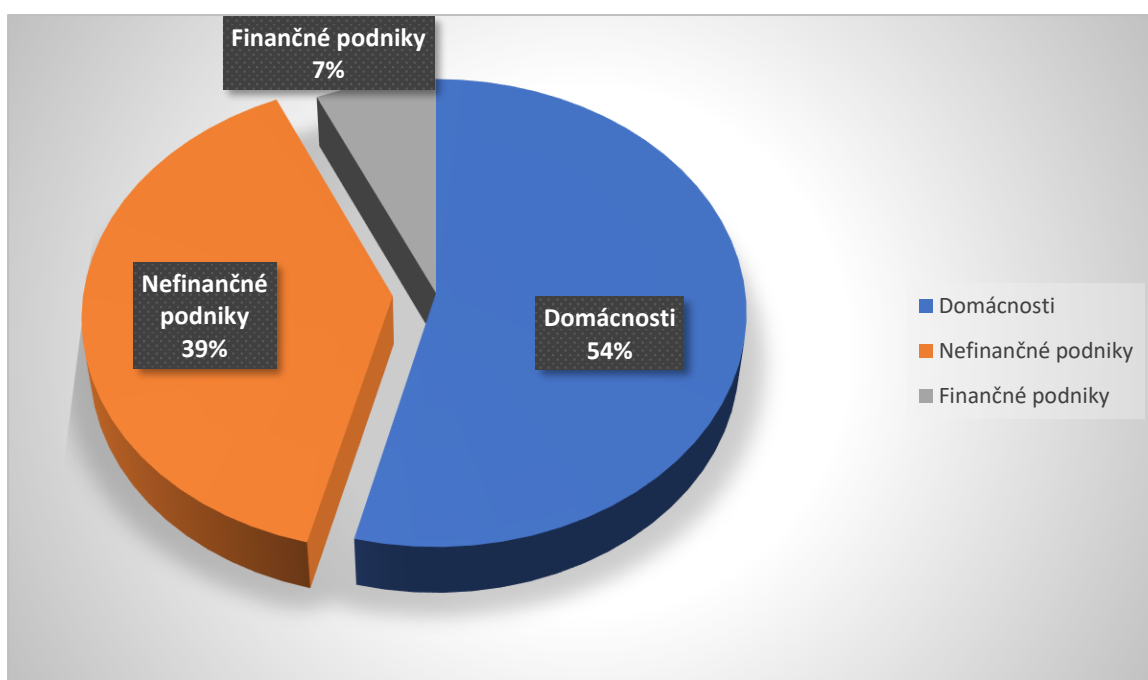
Výročná správa Deutsche bank za rok 2014, vlastné spracovanie

Z uvedených grafov možno vyčítať, že podiel držaných aktív 5 najväčších bánk na nemeckom trhu predstavuje iba 42% celkových disponibilných aktív.

Kdežto vo Veľkej Británii zodpovedá za viac ako 70% všetkých vkladov a 90% vedených účtov veľká banková peňa.ka.

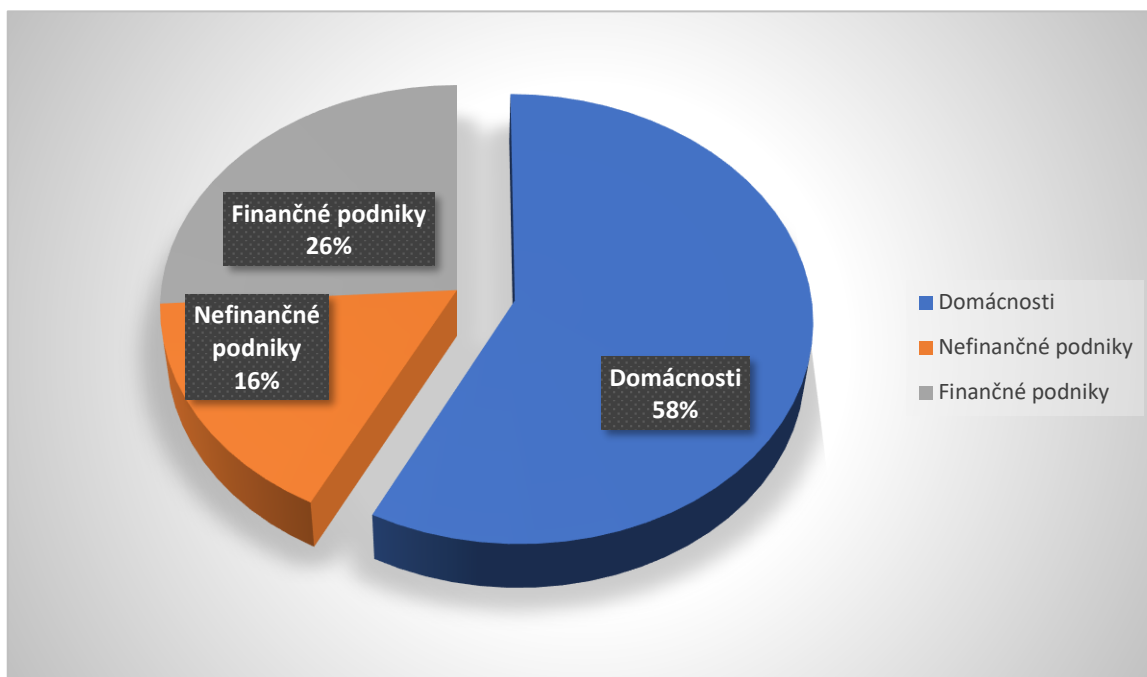
3.8.3 Klasifikácia úverov podľa účelu použita v Nemecku a Veľkej Británii

Nemecko

Vlastné spracovanie, Zdroj: <https://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=1000003166>

Veľká Británia

Vlastné spracovanie, Zdroj: <https://www.bankofengland.co.uk/statistics/tables>

Potom z uvedených údajov zobrazených na grafoch sú jasne pozorovateľné a interpretovateľné nasledujúce pozorovania. A síce, prečo bankovému systému v Spojenom kráľovstve chýba kompetencia na vysporiadanie sa s jej nedostatkami a to sú predovšetkým neschopnosť zabezpečiť a stabilne distribuovať krátkodobé pôžičky s výpovednou lehotou do 1 roka, kde malé podniky cítia náročnosť zabezpečiť financovanie od bánk.

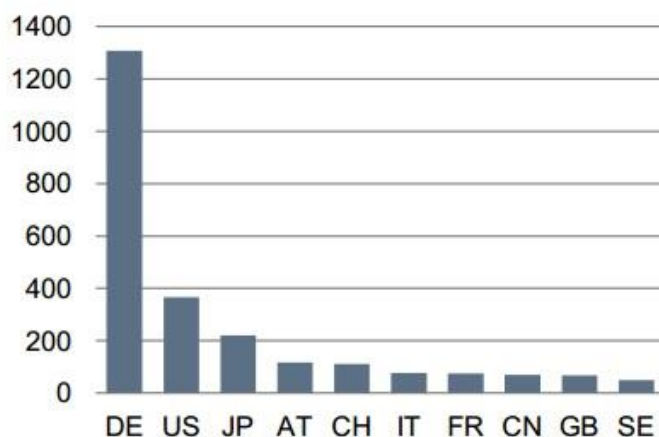
Naopak sú ľahko pozorovateľné pozitívne výsledky decentralizovaného systému bankovníctva, dôkazom čoho sú napríklad Čína alebo nemecko. Čína sa po roku 82 poučila a zreformovali svoju postkomunistickú verziu bankového systému a predstavila systém komerných bánk vrátane stoviek malých lokálne spolupracujúcich bánk. Na čo neskôr profitovala s podtónom ekonomického zázraku dvojciferného rastu niekoľko desaťročí a je na hrane staním sa najväčšou ekonomikou sveta. Na potlačenie škodlivého procesu tvorby úveru na neproduktívne účely využila tzv. politiku Window Guidance. Je typom monetárnej politiky, kedy vlády žiada účelne banky aby pôžičky, ktoré poskytujú smerovali do konkrétnych priemyselných odvetví. Vznikla vo vojnovom Japonsku kedy ju vláda používala pri usmerňovaní prostriedkov v rámci aktuálnej potreby v zbrojárstve kde sa osvedčila a preto ju v určitých formách využívajú dodnes.

Takto nastavený systém malých kooperujúcich lokálnych bánk dal za vznik tzv. „hidden champions“ v preklade skrytým šampiónom, ktorý sú v Nemecku trhovými lídrami. Práve tieto malé rodinné firmy sú chrbtovou kosťou nemeckej ekonomiky a zasluhujú sa o to, že sa dokáže často vyrovnat' vo veľkosti exportu aj ekonomikám, akou je Čína v porovnaní s ňom len so 6% jej populácie.

"Hidden Champions" - Germany in the lead

11

Number of companies, 2012*

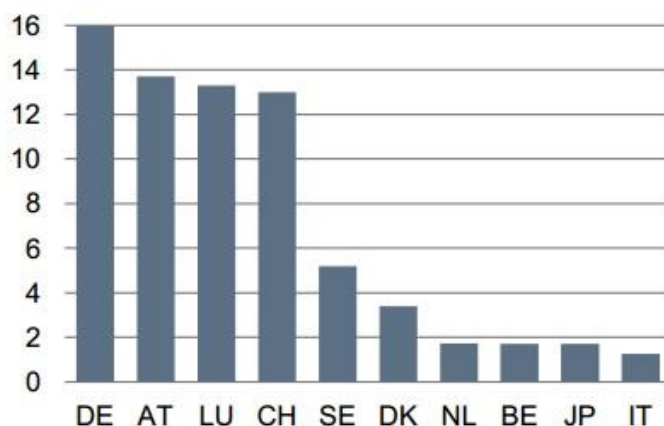
* or last value available

Source: Hermann Simon

Germany also has the largest number of "hidden champions" per capita

12

Number of companies per one million inhabitants

Sources: Hermann Simon, Eurostat, DB Research

Dostupné na:

http://www.finfacts.ie/irishfinancenews/article_1025980.shtml

Záver

Empirické dôkazy ukazujú že práve tá z teórií o bankovníctve, ktorá má dnes najmenší vplyv a je navyše bagatelizovaná v literatúre je ako jediná dokázateľná. Napriek tomu je tou, ktorá bola všeobecne rozšírená koncom 19-teho storočia a počas prvých troch dekád 20-teho. Je vytriezvením uvedomenie si, že od tridsiatych rokov sa ekonómovia vzdŕaľovali ďalej a ďalej od pravdy namiesto približovania sa jej. Má na tom zásluhu polovičatá pravda o čiastkových rezervách a kompletne zavádzajúca teória o finančnom sprostredkovateľovi, ktorá je dnes dominantnou. Tento fenomén si zaslúži aby mu bola venovaná pozornosť akademickej obce a ďalší odborný výskum. Nateraz ostáva faktom, že proces odučenia sa faktov o bankovníctve, by sa nemohol odohrať bez pomoci od súčasných vedúcich ekonómov, ktorí v ňom zohrali kľúčovú rolu.

Nie je teda až tak drastickým krokom požadovať, že je bankový sektor nevyhnuté do veľkej miery decentralizovať. Budúcnosť je v rukách malých lokálnych neziskových bánk. Navzdory tomu sme svedkom opačného trendu a to znižujúcemu sa počtu bánk a ich postupným pohlcovaním väčším trhovými hráčmi. Centrálné banky by mali tlačiť na demonopolizáciu sektoru, nakoľko sa inak veľké oligopoly nedokážu vyrovnáť efektívnosti tisícok malých komunitných bánk. Ponechajme rozhodnutia o tom koľko peňazí vytvoriť a ku komu ich smerovať v rukách ľudí, nie centrálnych plánovačov, ktorí nenesú zodpovednosť za politiku, ktorú praktizujú.

Zoznam použitej literatúry

Knižné publikácie:

1. REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví - 3. aktualizované vydání. Praha: Management Press, 2011. ISBN 978-80-7261-230-7.
2. REVENDA, Zbyněk, MANDEL, Martin, KODERA, Jan, MUSÍLEK, Petr, DVOŘÁK, Petr, BRADA, Jaroslav. Peňažní ekonomie a bankovníctví. 4. vydání. Praha: Management Press, 2005, 627s. ISBN 80-7261-132-1
3. BELÁS, Jaroslav a kol. Finanční trhy, bankovníctví, poisťovníctví, Žilina: GEORG, 2013, 596s. ISBN 978-7-1211748-6-5
4. KOTLEBOVÁ, SOBEK. Menová politika. Iura Edition. 2007. 317s. ISBN 978-80-8078-092-0
5. Tkáčová D., Belás J., Horvátová E., Chovancová B., Malacká V., Finančné trhy a bankovníctvo. Wolters Kluwer. Praha 2017. 310s. ISBN 978-80-7552-528-4

Zákony:

1. NEMECKO. Zákon Kreditwesengesetz zo dňa 9. Septembra 1998 o bankovníctve. In: *Bundesgesetzblatt*. 1998, Dostupný na: https://www.bafin.de/SharedDocs/Downloads/EN/Aufsichtsrecht/dl_kwg_en.pdf?__blob=publicationFile.

Internetové zdroje:

1. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1057521914001070#s0015>
2. BOSH, R. H., Banking regulation, Jurisdictional comparisons, 2012, Dostupné na: https://books.google.sk/books?id=N4HWr28GfYEC&pg=PA379&dq=banking+regulation&hl=sk&sa=X&ved=0ahUKEwj9t5if79fiAhVH_a

[QKHT7rBFIQ6AEINjAC#v=onepage&q=banking%20regulation&f=alsehttps://www.federalreserve.gov/](#)

3. EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA. Payments statistics. *ECB: Payments statistics* [online]. ECB, ©2013, Dostupné na:
http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=100000760_ALLPDF
4. Jeffrey Frieden, Global capitalism: its fall and rise in the twentieth century, 2007, Dostupné na:
https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/j.1468-0289.2007.00381_32.x